

بررسی خصوصیات سیستم‌های حسابداری صنایع استان خوزستان

دکتر سیدحسین سجادی
عضو هیأت علمی دانشگاه چمران اهواز
محمد مهدی رزاقی
کارشناس ارشد حسابداری

چکیده

تصمیم‌گیری از مهمترین وظایف مدیران و حتی آئینه تمام‌نمای شغل آنها است. تردیدی نیست که مدیران به طور دائم با موقعیتهایی مواجه می‌شوند که نیازمند اتخاذ تصمیمات درست هستند. هم‌چنین، استفاده‌کنندگان برون سازمانی مانند سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان نیز نیاز به تصمیم‌گیری در مورد انجام یا عدم انجام سرمایه‌گذاری و اعطاء اعتبار به واحدهای اقتصادی دارند. در تمام این فرایندها، در صورت استفاده از اطلاعات صحیح و مربوط حسابداری، استفاده‌کنندگان قادر خواهند بود تصمیمات صحیحی را اتخاذ نمایند و فراهم شدن اطلاعات صحیح و مربوط مستلزم استفاده مناسب از تکنیک‌ها و روش‌های حسابداری می‌باشد.

این تحقیق به بررسی خصوصیات سیستم‌های حسابداری واحدهای صنعتی استان

خوزستان می‌پردازد. این خصوصیات در قالب روشهای مختلف حسابداری و تکنیکهای پیشرفته حسابداری تعریف شد که در واقع هر کدام از این روشها و تکنیکها موجب تولید محصول اطلاعاتی متفاوتی برای تصمیم‌گیری می‌شود. نتایج حاصله از این تحقیق، نشان داد که در واحدهای صنعتی استان خوزستان از میان خصوصیات مطرح شده برای سیستم‌های حسابداری که در قالب فرضیات تحقیق آورده شده بود، روش هزینه‌یابی واقعی، روش هزینه‌یابی جذبی، روش میانگین موزون برای ارزیابی موجودیها، تجزیه و تحلیل صورتهای مالی و گزارشگری میان دوره‌ای استفاده می‌شوند. همچنین، خصوصیات استفاده از جداول استهلاك قانون مالیاتهای مستقیم، داشتن یک رقم مشخص به عنوان مرز مابین هزینه‌های جاری و سرمایه‌ای و سیستم حسابداری مدیریت نیز در سیستم‌های حسابداری واحدهای صنعتی مورد مطالعه، وجود دارند. لیکن در شرکتهای مذکور روشهای خط ترازنامه‌ای برای محاسبه ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول و روش هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت بکار گرفته نمی‌شوند.

تحقیق حاضر، همچنین تأثیر سطح تحصیلی و سابقه خدمت آزمودنی‌ها که به عنوان متغیرهای تعدیل کننده تحقیق در نظر گرفته شده‌اند، را مشخص نموده و این نتیجه حاصل شد که این دو متغیر در سطح ادراک آزمودنی‌ها در پاسخ به سؤالات پرسشنامه تحقیق تأثیر معنی‌داری ندارند.

واژه‌های کلیدی

سیستم حسابداری، سیستم حسابداری مالی، سیستم حسابداری صنعتی، سیستم حسابداری مدیریت، هزینه‌های جذبی، هزینه‌یابی واقعی، تجزیه و تحلیل صورتهای مالی، گزارشگری میاندوره‌ای، روشهای خط ترازنامه‌ای، هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت.

مقدمه

سیستم اطلاعاتی حسابداری، سیستمی است که وظیفه جمع‌آوری، پردازش،

طبقه‌بندی و گزارشگری وقایع مالی را با هدف ثبت واقعه^۱، جلب توجه^۲ و تصمیم‌گیری^۳ برای استفاده‌کنندگان داخلی و خارجی یک سازمان برعهده دارد. این سیستم از سه زیرسیستم عمده تشکیل شده است که عبارتند از: سیستم حسابداری مالی، سیستم حسابداری صنعتی و سیستم حسابداری مدیریت، که هر کدام از این سیستم‌ها نیازهای استفاده‌کنندگان خاص خود را تأمین می‌کنند. هر چه اطلاعات حاصل از این سیستم، درست‌تر و به واقعیت موجود نزدیکتر باشد، تصمیمات استفاده‌کنندگان آنها از دقت بالاتری برخوردار خواهد بود.

از این‌رو، با بررسی سیستم‌های حسابداری موجود و تعیین مطابقت یا عدم مطابقت آنها با معیارها و استانداردهای کاری می‌توان در ابتدا شناخت بهتری از وضعیت موجود حسابداری و سیستم‌های حسابداری کسب کرد و همچنین در جهت رفع موارد ضعف و نقصان‌های موجود در سیستم‌های مزبور و تقویت موارد قوت گام برداشت. به عبارت دیگر، می‌توان این طور استدلال نمود که با توجه به محیط اقتصادی پیچیده و پرقابلی فعلی و این که در این محیط، اساس آغاز تصمیمات اقتصادی واحدهای تجاری بر اطلاعات حسابداری حاصل از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری متکی می‌باشد، بنابراین، هر چه در جهت اصلاح و ارتقاء این سیستم‌ها گام برداشته شود، در واقع می‌توان به اقتصاد جامعه و استحکام بنیانهای اقتصادی جامعه کمک نمود.

هدف اصلی این تحقیق، بررسی مشخصات و خصوصیات سیستم‌های حسابداری واحدهای صنعتی استان خوزستان می‌باشد. مهمترین سئوالاتی که در این زمینه مطرح شده است عبارتند از:

- ۱- خصوصیات و ویژگیهای سیستم‌های حسابداری مالی، صنعتی و مدیریت صنایع استان خوزستان چیست؟
- ۲- تا چه اندازه از تکنیکهای پیشرفته در این سیستم‌ها استفاده می‌گردد؟

به منظور پاسخ به سئوالات مذکور و دستیابی به هدف اصلی تحقیق ابتدا روش پژوهش دو مرحله‌ای که شامل مرور متون، تهیه و ارسال پرسشنامه است، بکار گرفته شد و سپس با تجزیه و تحلیل داده‌های بدست آمده از پرسشنامه‌ها نتایج تحقیق مشخص شد. در ادامه فرضیات تحقیق، روش تحقیق، روش جمع‌آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل اطلاعات، نتایج تحقیق به همراه جدولها و تجزیه و تحلیل‌های مربوط و پیشنهادات لازم هم در نهایت ارائه می‌گردد. انتظار می‌رود که نتایج تحقیق زمینه‌ای مساعد برای شناخت بهتر سیستم‌های حسابداری موجود و استفاده بهینه‌تری از آنها و همچنین انجام تحقیقات بیشتری در این مورد در آینده را فراهم آورد.

فرضیات اصلی تحقیق

- در راستای تحقق هدف اصلی تحقیق - بررسی خصوصیات سیستم‌های حسابداری صنایع استان خوزستان - فرضیات اصلی تحقیق به شرح زیر طراحی شده‌اند:
- فرضیه ۱- واحدهای صنعتی استان خوزستان در محاسبه بهای تمام شده محصولات خود از سیستم اعداد واقعی استفاده می‌کنند.
 - فرضیه ۲- واحدهای صنعتی استان خوزستان برای محاسبه بهای تمام شده محصولات خود روش هزینه‌یابی جذبی را استفاده می‌کنند.
 - فرضیه ۳- واحدهای صنعتی استان خوزستان در حسابداری موجودی مواد و کالا، روش میانگین موزون را استفاده می‌کنند.
 - فرضیه ۴- در واحدهای صنعتی استان خوزستان، تجزیه و تحلیل صورتهای مالی صورت نمی‌گیرد.
 - فرضیه ۵- در واحدهای صنعتی استان خوزستان، گزارشگری میان دوره‌ای صورت نمی‌گیرد.
 - فرضیه ۶- واحدهای صنعتی استان خوزستان در حسابداری مطالبات مشکوک‌الوصول خود، روشهای خط ترازنامه‌ای را بکار می‌برند.

فرضیه ۷- واحدهای صنعتی استان خوزستان در حسابداری استهلاک داراییهای ثابت طبق جداول استهلاک قانون مالیاتهای مستقیم عمل می‌کنند.

فرضیه ۸- واحدهای صنعتی استان خوزستان در حسابداری هزینه‌های جاری و سرمایه‌ای مرز از پیش تعیین شده‌ای بصورت یک رقم معین ندارند.

فرضیه ۹- واحدهای صنعتی استان خوزستان دارای نوعی سیستم حسابداری مدیریت می‌باشند.

فرضیه ۱۰- در واحدهای صنعتی استان خوزستان سیستم هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت استفاده نمی‌شود.

متغیرهای تعدیل‌کننده تحقیق

متغیر تعدیل‌کننده^۱ یک متغیر ثانوی است که محقق مایل است اثر آن را در رابطه با متغیر مستقل اولیه و متغیر وابسته ملاحظه کند. هدف از انتخاب متغیر تعدیل‌کننده این است که مشخص شود آیا این متغیر، رابطه بین متغیر مستقل و وابسته را تحت تأثیر قرار می‌دهد یا خیر؟ در تحقیق حاضر، مقطع تحصیلی و سابقه خدمت آزمودنی‌ها نقش متغیر تعدیل‌کننده یا واسطه‌ای را ایفا می‌کنند. بنابراین، فرضیات فرعی تحقیق به صورت زیر طراحی شده‌اند:

فرضیه فرعی ۱- بین میزان تحصیلات با شناخت و ادراک مدیران مالی از خصوصیات سیستم‌های حسابداری رابطه معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه فرعی ۲- بین سابقه خدمت با شناخت و ادراک مدیران مالی از خصوصیات سیستم‌های حسابداری رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جامعه آماری

جامعه آماری مورد مطالعه این تحقیق، شرکتهای تولیدی استان خوزستان بوده است.

واحدهای صنعتی تشکیل دهنده جامعه تحقیق شامل ۵۶۰ شرکت می باشد. نمونه آماری تحقیق به تعداد ۸۲ شرکت بوده که به طور تصادفی از مجموعه ۵۶۰ شرکت انتخاب شده اند. چگونگی توزیع جامعه آماری و نمونه آماری تحقیق به ترتیب در جدول شماره ۱ آمده است.

جدول شماره ۱- تعداد شرکتهای جامعه و نمونه آماری

ردیف	گروه صنعت	تعداد جامعه آماری	درصد	تعداد نمونه آماری	درصد
۱	صنایع غذایی و دارویی	۹۸	٪۱۸	۱۲	٪۱۴
۲	صنایع نساجی، پوشاک و چرم	۲۵	٪۴	۸	٪۱۰
۳	صنایع چوب و وسایل چوب	۱۰	٪۲	۳	٪۴
۴	صنایع سلولزی و چاپ و انتشارات	۱۲	٪۲	۴	٪۵
۵	صنایع شیمیایی و پلاستیکی و نفتی	۶۳	٪۱۱	۱۴	٪۱۷
۶	صنایع کانی غیر فلزی	۲۱۰	٪۳۸	۸	٪۱۰
۷	صنایع برق و الکترونیک و محصولات فلزی	۷۵	٪۱۲	۱۶	٪۲۰
۸	صنایع ماشین سازی و ساخت تجهیزات	۳۸	٪۶	۱۲	٪۱۴
۹	صنایع تجهیزات حمل و نقل و ارتباطی و خودرو	۱۳	٪۲	۳	٪۴
۱۰	صنایع ریخته گری و ابزار پزشکی	۱۶	٪۳	۲	٪۲
	جمع کل شرکتهای صنعتی	۵۶۰	٪۱۰۰	۸۲	٪۱۰۰

روش تحقیق

در این تحقیق براساس مطالعات نظری، مقدمات تهیه پرسشنامه فراهم شد. پرسشنامه ابزار اصلی جمع‌آوری داده‌های تحقیق حاضر بوده است. پرسشنامه تحقیق شامل ۳۰ سؤال می‌باشد و به طریقی تهیه شده بود که امکان شناسایی تکمیل‌کننده وجود نداشت و در نامه ضمیمه هر پرسشنامه، ضمن تشریح اهداف تحقیق و اهمیت آن، به آزمودنی‌ها اطمینان لازم در مورد پاسخ‌های آنها داده شد تا با حسن نیت و اعتماد بیشتری پرسشنامه را تکمیل نمایند. پرسشنامه‌ها در چند مرحله ارسال شد که اطلاعات لازم در این مورد و جدول شماره ۲ آمده است. تعداد نمونه ۸۲ شرکت بود که به روش تصادفی طبقه‌بندی شده^۱ انتخاب شده بودند.

جدول شماره ۲- آمار پرسشنامه‌های ارسال شده و دریافت شده

شرح	تعداد ارسال شده یا مراجعه شده	دریافت شده		دریافت نشده یا بدون پاسخ	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد
مرحله اول - ارسال	۸۲	۳۸	۴۶/۴۳٪	۴۴	۵۳/۶۶٪
مرحله دوم - ارسال	۴۴	۲۰	۴۵/۴۶٪	۲۴	۵۴/۵۴٪
مرحله سوم - حضوری	۲۴	۱۶	۶۶/۶۶٪	۸	۳۳/۳۳٪

در این تحقیق برای سنجش نظر آزمودنی‌ها در مورد خصوصیات موردنظر که در قالب فرضیات تحقیق مطرح شده بودند و به صورت سئوالات پرسشنامه تعریف عملیاتی شده و در اختیار آزمودنی‌ها قرار گرفتند، از آزمودنی‌ها خواسته شد با استفاده از معیار درجه‌بندی لیکرت^۲ (۱- خیلی زیاد ۲- زیاد ۳- متوسط ۴- کم ۵- خیلی کم) مبادرت به سنجش هر یک از این خصوصیات نماید. جدول شماره ۳ اطلاعات لازم

شامل میانگین و انحراف معیار برای هر یک از شاخص‌های خصوصیات سیستم‌های حسابداری مطرح شده در این تحقیق که در قالب سئوالات پرسشنامه تحقیق آمده است را به معرض نمایش می‌گذارد.

با استفاده از روش آزمون-از نو آزمون یا روش آزمون مجدد، اعتبار^۱ پرسشنامه آزمون شد، به این ترتیب که بین اعضای نمونه^۲ مقدماتی^۲ دو بار پرسشنامه در زمانهای متفاوت توزیع شد و از مقایسه نتایج آن مشخص شد که انحراف قابل ملاحظه‌ای بین آنها وجود ندارد. روایی^۳ پرسشنامه هم در سطح مطلوبی مورد تأیید قرار گرفت.

جدول شماره ۳- سئوالات پرسشنامه تحقیق به همراه میانگین و انحراف معیار هر کدام

سئوال	شاخص	میانگین	انحراف معیار
۱	استفاده از تجزیه و تحلیل انحرافات	۳/۲۴۲۹	۱/۱۰۹۱
۲	استفاده از معیارهای از پیش تعیین شده	۳/۴۴۲۹	۰/۸۷۸۷
۳	سنجش هزینه‌ها با معیار تعریف شده و استاندارد	۳/۲۸۵۷	۰/۸۳۶۵
۴	توانایی سیستم بهای تمام شده در جهت سهولت تهیه صورت سود و زیان	۱/۸۵۷۱	۰/۸۰۳۷
۵	توجه به رفتار هزینه‌ها	۲/۲	۰/۸۴۴۴
۶	منظور کردن هزینه سربار ثابت بعنوان هزینه‌های تولیدی	۲/۲۴۲۹	۱/۰۸۲۶
۷	منظور کردن قاعده محافظه کاری در انتخاب روش ارزیابی کالا	۱/۹۷۱۴	۱/۱۰۳۰
۸	تحت تأثیر قرار گرفتن نرخ موجودی با هر بار خرید کالا	۲/۱۴۲۹	۰/۸۷۲۹
۹	مشخص بودن نرخ موجودی کالا در طول یک دوره مالی	۲/۰۸۵۷	۰/۹۸۹
۱۰	استفاده از صورتهای مالی سنوات قبل در برنامه‌ریزی	۱/۷۵۷۱	۰/۹۳۹۳
۱۱	مقایسه رابطه بین اطلاعات مالی	۲/۳۵۷۱	۰/۸۸۵۲

سئوال	شاخص	میانگین	انحراف معیار
۱۲	مقایسه و تجزیه و تحلیل اقلام صورت مالی	۲/۲۲۸۶	۰/۹۹۵۲
۱۳	مؤثر و مفید بودن گزارش‌های میان دوره‌ای	۲/۰۵۷۱	۱/۱۷۸۱
۱۴	رفع نیاز استفاده‌کنندگان درون سازمانی در طی سال	۲/۵۴۲۹	۰/۹۵۸۳
۱۵	استفاده از نرخ‌های مالیات برآوردی در تهیه صورتهای مالی	۲/۴۵۷۱	۱/۰۱۷
۱۶	رعایت قاعده محافظه‌کاری در روش حسابداری مطالبات م.ز.	۳/۴۴۲	۱/۱۶۲۷
۱۷	مدت زمان سپری شده از سررسید بدهی یا مانده به سررسید	۳/۳۸۵۷	۱/۱۵۸۴
۱۸	خالص ارزش بازیافتنی در تاریخ ترازنامه	۲/۹۸۵۷	۱/۳۰۲۱
۱۹	انتخاب روش استهلاك باتوجه به نیاز شرکت	۳/۰۸۵۷	۱/۴۶۲
۲۰	تفاوت سود حسابداری و مالیاتی در اثر روشهای متفاوت	۳/۵۷۱	۱/۰۵۸۲
۲۱	میزان استفاده از روشهای خطی مستقیم و نزولی	۳/۳۲۸۶	۱/۰۰۳۲
۲۲	اجتناب از مشکلات استهلاك اقلام جزئی	۲/۲۷۱۴	۱/۳۷۱۸
۲۳	رعایت قاعده اهمیت و قابلیت اندازه‌گیری	۲/۷۷۱۴	۱/۰۲۳۹
۲۴	اهمیت رقم از پیش تعیین شده	۲/۷	۰/۹۹۷۸
۲۵	استفاده از اطلاعات هزینه برای برنامه‌ریزی و کنترل	۲/۳۷۱۴	۱/۳۶۳۸
۲۶	استفاده از اطلاعات بودجه‌بندی سرمایه‌ای برای برنامه‌ریزی	۲/۸	۱/۰۷۱۴
۲۷	امکان سنجش عملکرد واحدهای شرکت	۲/۷۴۲۹	۱/۲۳۵۸
۲۸	میزان آشنایی با سیستم هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت	۳/۰۵۷۱	۱/۲۹۵۳
۲۹	شناسایی فعالیتهای عمده هزینه بر	۳/۳۴۲۹	۱/۰۱۹۹
۳۰	استفاده از مبنای جذب مختلف سربار	۳/۵۵۷۱	۱/۰۹۸۶

آزمون فرضیات اصلی تحقیق

برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از روشهای آمار ناپارامتری^۱ به نام آزمون Z و کای

مربع^۱ استفاده شد و سطح مردودی فرضیه‌ها صفر^۲ تحقیق هم به میزان احتمال $P < 0.5$ در نظر گرفته شده است. فرضیه‌ها تحقیق در قالب آزمون فرض آماری بصورت H_1 و H_0 طراحی شده‌اند و برای هر یک از فرضیه‌ها تحقیق که شامل سه سؤال پرسشنامه می‌باشند آزمون فرض آماری به صورت زیر طراحی شده است:

رد ادعا $H_0: \mu \leq 3$ رد ادعا $H_0: \mu \geq 3$

ادعا $H_1: \mu > 3$ ادعا $H_1: \mu < 3$

آماره آزمون فرضیه‌ها از توزیع Z برخوردار است. اطلاعات مربوط به مقدار آماده آزمون (مقدار بحرانی و مقدار مشاهده شده) مربوط به هر یک فرضیه‌ها تحقیق در جدول شماره ۴ آمده است.

جدول شماره ۴- نتایج آزمون فرضیات تحقیق

فرضیه	شرح	Z بحرانی	Z مشاهده شده
یک	روش هزینه‌یابی واقعی	۱/۶۴۵	۳/۸۷۳
دو	روش هزینه‌یابی جذبی	-۱/۶۴۵	-۱۲/۵۶۹۸
سه	روش میانگین موزون	-۱/۶۴۵	-۹/۷۹۳۲
چهار	تجزیه و تحلیل صورتهای مالی	۱/۶۴۵	-۹/۹۹۶۶
پنج	گزارشگری میاندوره‌ای	۱/۶۴۵	-۶/۴۸۸۹
شش	روشهای خط ترازنامه‌ای	-۱/۶۴۵	۲/۱۲۶۹
هفت	جداول استهلاک قانون مالیاتهای مستقیم	۱/۶۴۵	۱/۷۱
هشت	مرز هزینه‌های جاری و سرمایه‌ای	۱/۶۴۵	-۳/۷۱
نه	سیستم حسابداری مدیریت	-۱/۶۴۵	-۳/۲۲۵
ده	هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت	۱/۶۴۵	۳/۱۲۱

آزمون فرضیه‌های فرعی

الف - فرضیه فرعی شماره یک

برای آزمون این فرضیه متغیر خصوصیات سیستم حسابداری به سه گروه و متغیر مقطع تحصیلی آزمودنی‌ها به دو گروه لیسانس و فوق‌لیسانس با توجه به وضع موجود تقسیم‌بندی شده‌اند. در جدول شماره ۵ احتمال توأم آنها آمده است. براساس جدول شماره ۷ مقدار کای مربع برابر $6/82$ می‌باشد و با توجه به مقدار آلفا 5% و از آن جایی که آماده آزمون در ناحیه H_0 قرار می‌گیرد پس می‌توان گفت که با اطمینان 95% درصد بین دو متغیر سطح تحصیلی آزمودنی‌ها و میزان ادراک آنها از خصوصیات سیستم‌های حسابداری رابطه‌ای وجود ندارد.

ب - فرضیه فرعی شماره دو

در آزمون این فرضیه فرعی هم، متغیر خصوصیات سیستم حسابداری به سه گروه و متغیر سابقه خدمت هم به دو گروه "سابقه کم" و "سابقه زیاد" طبقه‌بندی شده است. که در جدول شماره ۷ احتمال توأم آنها ارائه شده است. براساس اطلاعات جدول شماره ۷ مقدار آماره آزمون برابر $3/221$ شده است که این آماره در ناحیه H قرار می‌گیرد و این به معنای تأیید فرضیه H_0 می‌باشد. به عبارت دیگر، می‌توان این‌گونه ادعا نمود که در سطح اطمینان 95% درصد رابطه معناداری بین متغیرهای مورد مطالعه وجود ندارد و میزان سابقه خدمت آزمودنی‌ها در ادراک آنها از خصوصیات سیستم‌های حسابداری تأثیری ندارد.

جدول شماره ۵ - جدول توافقی مقطع تحصیلی و کاربرد ادراک
خصوصیات سیستم‌های حسابداری آزمودنی‌ها

جمع ردیف	فوق لیسانس	لیسانس	گروه شماره	تحصیلات
۲۸ ٪۴۱	۷ ٪۳۸	۲۱ ٪۴۰	۱	شناخت خصوصیات سیستم‌های حسابداری
۲۴ ٪۳۵	۶ ٪۳۵	۱۸ ٪۳۵	۲	
۱۸ ٪۲۴	۵ ٪۲۶	۱۳ ٪۲۵	۳	
۷۰ ٪۱۰۰	۱۸ ٪۲۶	۵۲ ٪۷۴	جمع ستون	

جدول شماره ۶ - جدول توافقی سابقه خدمت و کاربرد ادراک
خصوصیات سیستم‌های حسابداری آزمودنی‌ها

جمع ردیف	سابقه زیاد	سابقه کم	گروه شماره	سابقه خدمت
۳۲ ٪۴۵	۱۱ ٪۴۲	۲۱ ٪۴۸	۱	شناخت خصوصیات سیستم‌های حسابداری
۲۳ ٪۳۲	۹ ٪۳۴	۱۴ ٪۳۱	۲	
۱۵ ٪۲۳	۶ ٪۲۴	۹ ٪۲۱	۳	
۷۰ ٪۱۰۰	۲۶ ٪۳۸	۴۴ ٪۶۲	جمع ستون	

جدول شماره ۷- چکیده محاسبات آماری فرضیات فرعی

فرضیه	متغیر	سئوالات	مقدار کالای مربع	ضریب کرامر	D.f درجه آزادی	سطح معنی‌دار قراردادی	سطح معنی‌دار	نتیجه آزمون
فرعی ۱	میزان تحصیلات	۱ الی ۳۰	۶/۸۴	۰/۳۱۳	۲	۰/۰۵	۰/۰۵۴	رد
فرعی ۲	سابقه خدمت	۱ الی ۳۰	۳/۲۲	۰/۲۱۵	۲	۰/۰۵	۰/۲۰۰	رد

نتایج آزمون فرضیه‌ها

این تحقیق دارای ۱۰ فرضیه اصلی و دو فرضیه فرعی بود که در فرضیه‌ها اصلی به بررسی خصوصیات سیستم‌های حسابداری در شرکت‌های تولیدی استان خوزستان پرداخته شده است و در فرضیه‌های فرعی هم تأثیر متغیرهای تعدیل کننده تحقیق که "میزان تحصیلات" و "سابقه خدمت" می‌باشند مورد بررسی قرار گرفته است. تمامی فرضیه‌ها مزبور در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد آزمون قرار گرفتند که از بین آنها فرضیه‌های ۱، ۲، ۳، ۷، ۹ و ۱۰ تأیید شده و فرضیه‌های ۴، ۵، ۶، ۸ و دو فرضیه فرعی رد شدند. چکیده محاسبات آماری در این مورد در جدول شماره ۸ ارائه شده است.

جدول شماره ۸ - چکیده محاسبات آماری آزمون فرضیات اصلی

نتیجه آزمون		انحراف معیار	میانگین	سوالات	فرضیه
رد	تائید				
-		۰/۶۹۹۶	۳/۲۲۳۸	۳ تا ۱	یک
-		۰/۵۹۸۸	۲/۱	۶ تا ۴	دو
-		۰/۷۹۷۷	۲/۰۶۶۷	۹ تا ۷	سه
	-	۰/۷۴۱۹	۲/۱۱۴۳	۱۲ تا ۱۰	چهار
	-	۰/۸۳۵۸	۲/۳۵۲۴	۱۵ تا ۱۳	پنج
	-	۱/۰۶۸۲	۳/۲۷۱۴	۱۸ تا ۱۶	شش
-		۰/۹۳۱۸	۳/۱۹۰۵	۲۱ تا ۱۹	هفت
	-	۰/۹۴۴	۲/۵۸۱	۲۴ تا ۲۲	هشت
-		۰/۹۳۸۹	۲/۶۳۸۱	۲۷ تا ۲۵	نه
-		۰/۸۵۵۹	۳/۳۳۳۳	۳۰ تا ۲۸	ده
	-	-	-	۳۰ تا ۱	فرعی ۱
	-	-	-	۳۰ تا ۱	فرعی ۲

بحث و نتیجه گیری کلی

در یک نتیجه گیری کلی می توان بیان نمود که اصولاً حسابداری به عنوان یکی از اجزای کلیدی و مهم سیستم کلی یک سازمان طراحی می شود. به عبارت بهتر، سیستم حسابداری یکی از اجزای اصلی سیستم اطلاعاتی مدیریت می باشد که خود این سیستم به عنوان یکی از سیستم های مورد نیاز سازمان به عنوان یک واحد اقتصادی مطرح می باشد.

حال برای این که بتوان از سیستم های حسابداری استفاده موثر نمود باید توقعات خود را از سیستم مشخص نمود و این توقعات از سیستم باید در راستای اهداف

بلندمدت واحد اقتصادی باشد تا بتواند بنگاه اقتصادی را در هر چه بهتر استفاده کردن از منابع محدود به منظور رسیدن به اهداف خود کمک نماید حال سؤال این جاست که آیا سیستم‌های حسابداری موجود بدین نحو طراحی و اجرا شده‌اند؟ به عبارت دیگر، سیستم‌های حسابداری مورد استفاده در واحدهای صنعتی متناسب با شرایط آن واحدها و نیازهای اطلاعاتی آنها طراحی و اجرا شده‌اند؟

باتوجه به این ضرورت و اهمیت سیستم‌های حسابداری، شناخت این سیستم‌ها و بررسی آنها برای اطلاع و ارتقاء سیستم می‌تواند کمک مؤثری به انجام وظیفه ارتباطی که سیستم‌های حسابداری در سازمانها در انتقال اهداف و نظرات مدیران عالی به مدیران میانی و عملیاتی و همچنین کسب اطلاعات لازم برای تصمیمات مختلف واحد و همچنین کنترل و اداره واحد بعهده دارند، بنماید.

همان‌طور که ذکر شد در تحقیق حاضر، محقق بدنبال پاسخ دادن به دو سؤال اساسی

زیر بوده است:

۱- خصوصیات و ویژگیهای سیستم‌های حسابداری (مالی، صنعتی و مدیریت)

واحدهای صنعتی استان کدامند؟

۲- تا چه اندازه از تکنیکهای پیشرفته حسابداری در این سیستم‌ها استفاده می‌گردد؟

با انجام این تحقیق، عمده‌ترین خصوصیات سیستم‌های حسابداری که در قالب فرضیه‌های اصلی تحقیق مطرح شده بود مشخص شد و شناخت بهتری از وضعیت موجود سیستم‌های حسابداری در واحدهای صنعتی استان خوزستان بدست آمده که این شناخت، می‌تواند راهنمای خوبی برای تدوین استانداردهای ملی حسابداری و همچنین پیشنهاد برای اصلاح و کارآمد نمودن سیستم‌های حسابداری شرکتهای مزبور باشد.

در جواب به سؤال اول، یافته‌های تحقیق نشان داد از میان خصوصیات مطرح شده برای سیستم‌های حسابداری که در قالب فرضیه‌های تحقیق آورده شده بود تعدادی از آنها در سیستم‌های حسابداری واحدهای صنعتی استان رایج و تعدادی هم رایج نبودند

که در قسمت قبل به این مطلب به تفصیل اشاره شد. در پاسخ به سؤال دوم مشخص شد که واحدهای مزبور تا اندازه‌ای از تکنیکهای حسابداری مدیریت (مثل بودجه‌بندی سرمایه‌ای) و حسابداری صنعتی (مثل روش هزینه‌یابی استاندارد) استفاده می‌کنند اما تعداد آنها متأسفانه زیاد نیست و یا روش هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت که یکی از روشهای پیشرفته هزینه‌یابی است اصلاً در واحدهای صنعتی استان ناشناخته مانده است.

محدودیت‌های تحقیق

محدودیت‌های این تحقیق را می‌توان به طور خلاصه بشرح زیر ذکر کرد:

۱- معضل جمع‌آوری اطلاعات تحقیق یکی از محدودیت‌های این تحقیق بوده است. این مشکل در پیش‌روی تمام محققین برای انجام تحقیقات می‌باشد و این تحقیق هم از این تحقیقات مستثنی نبوده است.

۲- محدودیت ذاتی پرسشنامه کتبی برای جمع‌آوری اطلاعات

۳- محدودیت زمان انجام تحقیق که باعث عدم جمع‌آوری اطلاعات بیشتری راجع به موضوع تحقیق گردید.

۴- عدم امکان بررسی کامل میزان دقت آزمودنی‌ها در پاسخ دادن به پرسشنامه‌ها

۵- نتایج تحقیق تنها به شرکتهایی قابل تعمیم است که از نظر محتوا و محیط فعالیت مشابه شرکتهای مورد بررسی هستند و به شرکتهایی که نمونه آماری این تحقیق با آنان از دیدگاه آماری همگن نباشد، قابل تعمیم نمی‌باشد.

۶- عدم تمایل مدیران مالی واحدهای صنعتی برای همکاری در جهت انجام تحقیق و در نتیجه بی‌جواب ماندن بخشی از پرسشنامه‌ها.

پیشنهادات

باتوجه به اهمیت موضوع تحقیق و همچنین با در نظر گرفتن نتایج این تحقیق می‌توان

پیشنهاداتی به شرح زیر به منظور بهبود و ارتقاء کیفیت سیستم‌های حسابداری شرکتهای صنعتی استان خوزستان ارائه نمود.

۱- باتوجه به این که واحدهای صنعتی استان خوزستان اکثراً واحدهایی نسبتاً بزرگ می‌باشند ولی فاقد سیستم‌های حسابداری مالی، صنعتی و خصوصاً سیستم حسابداری مدیریت میباشند. بنابراین پیشنهاد می‌شود که مدیران بنگاههای اقتصادی ضمن تشویق واحدها به استفاده از تکنیک‌ها و روش‌های مدون و پیشرفته به منظور ارائه اطلاعات مربوط و به موقع نسبت به ایجاد و اجرای سیستم‌های حسابداری مناسب در این واحدها اقدام نمایند.

۲- باتوجه به این که استفاده از روش هزینه‌یابی استاندارد در محاسبه بهای تمام شده محصولات موجب اعمال دقت و کنترل بیشتری بر نحوه محاسبه بهای تمام شده محصولات می‌گردد و به تبع آن قیمت‌گذاری محصولات هم به نحو درست‌تری صورت می‌گیرد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که واحدهای صنعتی استان از این روش هزینه‌یابی در سیستم حسابداری صنعتی خود استفاده نمایند و همچنین به انحرافات بهای تمام شده توجه خاصی نموده و آنها را به دقت مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند.

۳- روش هزینه‌یابی مستقیم بر محصول و هزینه‌های مرتبط با آن تأکید دارد. این تأکید هم جنبه استفاده درون سازمانی که شامل ارتباط بین هزینه‌های ثابت و متغیر و مفهوم حاشیه فروش است دارد و هم جنبه استفاده برون سازمانی که شامل هزینه‌یابی موجودیها، اندازه‌گیری سود و گزارشگری مالی خارجی است دارد. باتوجه به نتایج این تحقیق، بیشتر روش هزینه‌یابی جذبی مورد استفاده قرار می‌گیرد. پیشنهاد می‌شود که روش هزینه‌یابی مستقیم هم به عنوان یک روش هزینه‌یابی حداقل در تهیه گزارشهای داخلی در برنامه‌ریزی سود، قیمت‌گذاری محصولات و سایر مراحل تصمیم‌گیری و کنترل بهای تمام شده مورد استفاده قرار گیرد.

۴- براساس نتایج تحقیق واحدهای صنعتی استان دارای نوعی گزارشگری میان‌دوره‌ای می‌باشند که در دوره‌ای کمتر از یکسال صورت می‌گیرد. پیشنهاد می‌شود

گزارش‌های مالی به صورت سه ماهه، ماهانه و یا حتی در صورت لزوم هفتگی هم ارائه شود تا با ارائه اطلاعاتی بموقع و مفید، امکان اتخاذ تصمیمات بهینه برای استفاده‌کنندگان فراهم آید.

۵- نتایج تحقیق نشان می‌دهد که روشهای خط ترازنامه‌ای در محاسبه ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول مورد استفاده واحدهای مورد مطالعه قرار نمی‌گیرد، با توجه به دقت این روشها خصوصاً روش تجزیه و تحلیل سنی بدهکاران و ویژگی این روش در رعایت اصل تطابق درآمدها و هزینه‌ها، پیشنهاد می‌شود این روش‌ها مورد استفاده قرار گیرد.

۶- به محققین آینده که می‌خواهند در این زمینه کار کنند توصیه می‌شود که اولاً سعی در اجرای تحقیق در سایر مناطق و استانهای صنعتی کشور نمایند تا با شناخت خصوصیات سیستم‌های حسابداری منطقه و استان مربوطه به پیشبرد اهداف اقتصادی استان کمک مؤثری بنمایند ثانیاً خصوصیات دیگری را علاوه بر خصوصیت‌هایی که در این تحقیق روی آنها کار شده بود، انتخاب نمایند بعنوان مثال در حیطه حسابداری مدیریت می‌توان استفاده یا عدم استفاده از روش‌ها و تکنیکهای مختلف حسابداری مدیریت از قبیل بودجه‌بندی سرمایه‌ای تصمیمات ساخت یا خرید دارائیه‌ها در سطح شرکتهای مورد مطالعه بررسی نمایند.

منابع و مأخذ

- ۱- سجادی پناه، علی، (۱۳۷۵). بررسی تحلیلی قابلیت انطباق‌پذیری سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری با سیستم‌های تولیدی به موقع، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی، ص ۲۳.
- ۲- عادل آذر، (۱۳۷۳). تبیین آماری فرضیات در پژوهش‌های مدیریتی-رفتاری. دانش مدیریت، شماره ۲۶، ۱۳۷۳، ص ۲۹.
- ۳- نمازی، محمد، بررسی خصوصیات سیستم‌های حسابداری صنایع استان فارس. تهران: بررسی‌های حسابداری، سال چهارم، شماره ۱۴ و ۱۵.
- ۴- عرب مازار یزدی، محمد. ارزیابی اثربخشی خروجی‌های سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر تصمیم‌گیری مدیران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه تهران، دانشکده مدیریت.
- ۵- ملک آرای، نظام‌الدین. (۱۳۷۳). نقش و جایگاه سیستم‌های حسابداری. حسابرس، تهران: انتشارات سازمان حسابرسی، شماره ۱.

شروېشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی